

Dział 1. Zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia na stanowiskach pracy, na których zostały przekroczone obowiązujące normy (na podstawie przeprowadzonych aktualnych badań i pomiarów). (dokończenie)

Wyszczególnienie			Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia (liczonych tyle razy, na ile czynników szkodliwych są narażeni)				
			w stosunku do których w ciągu roku zagrożenia				stan w dniu 31 grudnia
			zlikwidowano lub ograniczono			ujawniono ^{a)}	
			razem (rubryki 2+3)	zlikwidowano lub ograniczono do poziomu zgodnego z normą	ograniczono ^{b)}		
0			1	2	3	4	5
Pyły przemysłowe	zwłókniające	05					
	rakotwórcze	06					
	inne	07					
Hałas		08					
Wibracja (drgania)		09					
Mikroklimat gorący		10					
Mikroklimat zimny		11					
Promieniowanie jonizujące		12					
Promieniowanie laserowe		13					
Promieniowanie nadfioletowe		14					
Promieniowanie podczerwone		15					
Pola elektromagnetyczne		16					
Inne		17					
II. Zagrożenia związane z uciążliwością pracy (wiersze 19+20+21)		18					
Nadmierne obciążenie fizyczne		19					
Niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy		20					
Inne		21					
III. Zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi		22					

^{a)} Łącznie z zagrożeniami nowo powstałymi. ^{b)} Osiągnięto poprawę, jednak nie doprowadzono warunków pracy do poziomu zgodnego z normą.

Dział 2. Pracownicy zatrudnieni w warunkach zagrożenia (stan w dniu 31 XII)

Wyszczególnienie		Osoby zagrożone (liczone tylko jeden raz)			
		ogółem		w tym przez jeden czynnik	
		ogółem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
0		1	2	3	4
Czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy	1				
Związane z uciążliwością pracy	2				
Czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi	3				

Dział 3. Działania profilaktyczne w danym roku sprawozdawczym – ocena ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy

Wyszczególnienie			Liczba stanowisk pracy	Liczba osób zatrudnionych na tych stanowiskach ^{a)}
0			1	2
Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego		1		
Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego		2		
Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka	techniczne	3		
	organizacyjne	4		
	środki ochrony indywidualnej	5		

^{a)} Liczba osób zatrudnionych na wszystkich stanowiskach pracy z rubryki 1.

Dział 4. Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych

Wyszczególnienie			Liczba osób korzystających ^{a)}	
			stan na koniec VII	stan w połowie XII
0			1	2
Posiłki profilaktyczne		1		
Napoje		2		
Inne środki odżywcze		3		
Dodatki pieniężne		4		
Skrócony czas pracy		5		
Dodatkowe urlopy		6		
Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ^{b)}		7		

^{a)} Tylko osoby pracujące w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia oraz korzystające ze świadczeń. ^{b)} Dotyczy osób spełniających jednocześnie kryterium wieku i stażu.

Dział 5. Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Wyszczególnienie		Liczba świadczeń	Koszt świadczeń w tys. zł (z jednym znakiem po przecinku)
0		1	2
Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	1		
w tym z tytułu wypadków przy pracy	2		

Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na przygotowanie danych dla potrzeb wypełnianego formularza	1	
Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na wypełnienie formularza	2	

zmiany roboczej wynosi: dla mężczyzn 8374 kJ, dla kobiet 4605 kJ (1 kJ=0,24 kcal)

do prac powodujących ciężki wysiłek fizyczny (o ile wykonywane są przez co najmniej 4 godziny zmiany roboczej) należą przykładowo: niezmechanizowany załadunek i rozładunek materiałów, czyszczenie odlewów, niezmechanizowane prace przy budowie torów kolejowych, rąbanie węgla, ścinka drzewa, rozbiór tuszy, formowanie cegieł, brukowanie. W przypadku zatrudnienia kobiet, poza wymienionymi pracami, należy również uwzględnić takie prace powodujące ciężki wysiłek fizyczny (o ile wykonywane są powyżej 4 godz.), jak: czyszczenie okien, garbowanie skór, dołowanie sadzonek drzew motyką itp.,

c) **charakteryzują się monotypią**, tj. jednostajnym powtarzaniem ruchów przez człowieka, angażującym w pracy te same grupy mięśni.

Wiersz 20. Niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy – są to warunki środowiska pracy, w których nie są spełnione określone normą wymagania dotyczące oświetlenia miejsca pracy (Polska Norma PN-EN 12464-1:2012);

Wiersz 22. Zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi, wymienionymi w PN-80/Z-08052. *Ochrona Pracy. Niebezpieczne i szkodliwe czynniki występujące w procesie pracy*, zależą przede wszystkim od możliwości kontaktu z czynnikiem niebezpiecznym oraz od cech i właściwości tego czynnika, takich jak np.: energia kinetyczna oraz potencjalna (także płynów pod ciśnieniem), kształt, wymiary, rodzaj i stan powierzchni, stateczność, wytrzymałość mechaniczna i inne specyficzne parametry mogące wpływać na powstawanie sytuacji zagrażających urazami. Należy uwzględnić możliwość kontaktu z czynnikiem niebezpiecznym zarówno podczas potrzebnych (wymaganych czynnościami technologicznymi), jak i niezamierzonych (przypadkowych) ingerencji w strefę niebezpieczną.

Przy ocenie zagrożenia tymi czynnikami należy kierować się przede wszystkim obowiązującymi wymaganiami dotyczącymi:

- uniemożliwienia bądź ograniczenia dostępu do stref niebezpiecznych przez zachowanie odległości bezpieczeństwa, stosowanie osłon i nieodgradzających urządzeń ochronnych (np. kurtyn świetlnych, mat czułych na nacisk itp.), urządzeń blokujących i ryglujących,
- przeciwdziałania zakłóceniom w normalnym (ustalonym) funkcjonowaniu maszyn i przebiegu procesów lub awariom przez stosowanie urządzeń zapobiegających przekroczeniu ustalonych parametrów pracy (np. ciśnienia, obciążenia, zasięgu itp.), włączeniu kolizyjnych ruchów lub operacji itp.

Maszyny szczególnie niebezpieczne to przede wszystkim maszyny wymienione w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 października 2008 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn (Dz. U. poz. 1228, z późn. zm.), załącznik nr 5, a mianowicie:

1. Pilarki tarczowe (jedno- i wielopiłowe) do obróbki drewna i podobnych materiałów lub mięsa i podobnych materiałów:
  - 1.1. pilarki z piłami pozostającymi podczas obróbki w stałej pozycji, wyposażone w stały stół lub podporę z ręcznym posuwem obrabianego materiału lub dostawnym mechanizmem posuwowym;
  - 1.2. pilarki z piłami pozostającymi podczas obróbki w stałej pozycji, wyposażone w ręcznie obsługiwany stół lub wózek wykonujący ruchy zwrotne;
  - 1.3. pilarki z piłami pozostającymi podczas obróbki w stałej pozycji, z wbudowanym mechanizmem posuwowym dla obrabianego materiału oraz ręcznym podawaniem lub odbieraniem;

- 1.4. pilarki z piłami przemieszczającymi się podczas obróbki, z mechanicznym napędem przemieszczania piły oraz ręcznym podawaniem lub odbieraniem.
2. Strugarki wyrówniarki do obróbki drewna z ręcznym posuwem.
3. Jednostronne strugarki grubiarki do obróbki drewna z wbudowanym mechanizmem posuwowym oraz ręcznym podawaniem lub odbieraniem.
4. Pilarki taśmowe do obróbki drewna i podobnych materiałów oraz mięsa i podobnych materiałów:
  - 4.1. pilarki z piłami pozostającymi podczas obróbki w stałej pozycji, wyposażone w stały lub wykonujący ruchy zwrotne stół lub podporę dla przedmiotu obrabianego;
  - 4.2. pilarki z piłami zamontowanymi na wózku wykonującym ruchy zwrotne.
5. Maszyny kombinowane do obróbki drewna i podobnych materiałów, w skład których wchodzi obrabiarki wymienione w pkt 1-4 i 7.
6. Wielwrzecionowe czopiarki do obróbki drewna z ręcznym posuwem.
7. Frezarki pionowe dolnowrzecionowe z posuwem ręcznym, do obróbki drewna i podobnych materiałów.
8. Przenośne pilarki łańcuchowe do drewna.
9. Prasy, w tym prasy krawędziowe, do obróbki metali na zimno, z ręcznym podawaniem lub odbieraniem, których ruchome elementy robocze mogą mieć skok większy niż 6 mm i prędkość przekraczającą 30 mm/s.
10. Wtryskarki lub prasy do tworzyw sztucznych, z ręcznym podawaniem lub odbieraniem.
11. Wtryskarki lub prasy do gumy, z ręcznym podawaniem lub odbieraniem.
12. Maszyny do robót podziemnych następujących rodzajów:
  - 12.1. lokomotywy i wózki hamulcowe;
  - 12.2. hydrauliczne obudowy zmechanizowane.
13. Ręcznie ładowane pojazdy do zbierania odpadów z gospodarstw domowych, wyposażone w mechanizm prasujący.
14. Odłączalne urządzenia do mechanicznego przenoszenia napędu wraz z osłonami.
15. Osłony odłączalnych urządzeń do mechanicznego przenoszenia napędu.
16. Podnośniki od obsługi pojazdów.
17. Urządzenia do podnoszenia osób lub osób i towarów, stwarzające ryzyko upadku z wysokości większej niż 3 m.
18. Przenośne maszyny montażowe i inne udarowe uruchamiane za pomocą nabojów.
19. Urządzenia ochronne przeznaczone do wykrywania obecności osób.
20. Napędzane mechanicznie ruchome osłony blokujące przeznaczone do zastosowania jako zabezpieczenie w maszynach, o których mowa w pkt 9-11.
21. Układy logiczne zapewniające funkcję bezpieczeństwa.
22. Konstrukcje chroniące przed skutkami wywrócenia (ROPS).
23. Konstrukcje chroniące przed spadającymi przedmiotami (FOPS).

Przy ustaleniu zagrożeń należy korzystać z Polskiej Normy PN-80/Z-08052. Ochrona pracy. Niebezpieczne i szkodliwe czynniki występujące w procesie pracy.

3. Każdą osobę wykazuje się tyle razy i w tych grupach (równoznacznych z wierszami w formularzu) zagrożeń, do

których kwalifikuje się czynniki szkodliwe, na które dana osoba jest narażona. Przykładowo: osobę narażoną na dwa lub trzy rodzaje substancji chemicznych, w tym substancję rakotwórczą, hałas oraz pracującą w warunkach niedostatecznego oświetlenia stanowiska pracy, należy wymienić w wierszach: substancje chemiczne (wiersz 02) – 1, w tym rakotwórcze (wiersz 03) – 1, hałas (wiersz 08) – 1, zagrożenia związane z uciążliwością pracy (wiersz 18) – 1 i niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy (wiersz 20). Jeśli osoba ta ma kontakt z maszynami szczególnie niebezpiecznymi, należy ją uwzględnić też w wierszu 22 w rubryce „Zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi”.

4. W rubrykach 1, 2 i 3 – „Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia, w stosunku do których zagrożenia zlikwidowano lub ograniczono”, należy wykazać:

1) w rubryce 1 „razem” – osoby, które przed poprawą warunków pracy zatrudnione były w warunkach przekroczenia obowiązujących norm i w stosunku do których:

- zlikwidowano lub ograniczono zagrożenia do poziomu zgodnego z normą,
- osiągnięto poprawę, jednak nie doprowadzono warunków pracy do poziomu zgodnego z normą;

2) w rubryce 2 „zlikwidowano lub ograniczono do poziomu zgodnego z normą” – osoby, które przed poprawą warunków pracy zatrudnione były na zagrożonych stanowiskach, tzn. pracowały w warunkach, w których były przekroczone NDS lub N, przy czym w roku sprawozdawczym zlikwidowano zagrożenia poprzez doprowadzenie warunków pracy do poziomu zgodnego z normami bądź nawet poniżej norm oraz osoby, które pracowały w warunkach przekroczenia NDS lub NDN jednak zagrożenie ograniczono do poziomu zgodnego z normą poprzez np. zastosowanie środków ochrony indywidualnej (okularów ochronnych, półmasek filtrujących, zabezpieczeń przeciwhałasowych itp.) bądź innych środków technicznych i organizacyjnych. W rubryce tej nie należy wykazywać przypadków, gdy na stanowisku pracy były zachowane normy NDSiN, a mimo to dokonano dalszej poprawy warunków pracy, jak również wstrzymania pracy na zagrożonych stanowiskach i przeniesienia pracowników na stanowiska bezpieczne, a także zwolnienie pracownika z pracy (bez względu na powód) i nieobsadzenie ponowne tego stanowiska;

3) w rubryce 3 – „Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia, w stosunku do których zagrożenia ograniczono” – osoby, które pracowały w warunkach, w których były przekroczone NDS lub N, w roku sprawozdawczym zaś osiągnięto poprawę, jednak nie doprowadzono warunków pracy do poziomu zgodnego z normą.

5. W rubryce 4 – „Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia, w stosunku do których zagrożenia ujawniono” – należy podać liczbę osób zatrudnionych przy nowo uruchomionych technologiach względnie przy wprowadzonym nowym surowcu do obróbki albo w nowo uruchomionych wydziałach produkcyjnych, czy też na wprowadzonej dodatkowo zmianie w roku badanym, gdzie w wyniku procesu produkcyjnego stwierdzono zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia związanymi z pracą lub środowiskiem, w jakim jest ona wykonywana. W rubryce tej należy wykazać również osoby, które w ciągu roku zostały zatrudnione na stanowiskach zagrożonych, traktując je (umownie) jako zagrożenie nowo powstałe. Należy również wykazać zatrudnionych na tych stanowiskach pracy, na których po raz pierwszy zostały stwierdzone zagrożenia.

6. W rubryce 5 – „Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia według stanu w dniu 31 grudnia” – należy podać liczbę osób pracujących na stanowiskach, na których przekroczone zostały obowiązujące normy higieniczne (NDS, NDN), sanitarne i inne (np. normy specjalne, ustalone

dla danego stanowiska pracy lub wykonywanych czynności) w oparciu o wyniki pomiarów stężeń i natężeń określonych czynników. W wyjątkowych przypadkach dopuszcza się podanie danych w oparciu o opinię lekarza zakładu społecznej służby zdrowia sprawującego nadzór profilaktyczny nad zakładem pracy oraz opinie i doświadczenie w tym zakresie właściwych specjalistów i służb bhp.

W dziale 1 należy rozliczyć wszystkie zagrożenia i uciążliwości pracy, jakie występują w zakładzie pracy. Poszczególnych pracowników należy wykazać tyle razy, ile razy są narażeni na zagrożenia.

Dział 2.

W dziale tym ujmuje się każdego pracownika tylko jeden raz, w pozycji czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy. Przykładowo pracownika wykonującego czynności robocze w wymuszonej pozycji ciała, a ponadto w hałasie i wibracji, uwzględnia się tylko jeden raz, przyjmując czynnik najbardziej dla niego szkodliwy. Jeżeli najbardziej szkodliwą dla pracownika jest wymuszona pozycja ciała, pracownika należy uwzględnić w wierszu 2 – „zagrożenia czynnikami związanymi z uciążliwością pracy”. Jeżeli jednak pracownik ten jest najbardziej zagrożony czynnikami mechanicznymi, należy go uwzględnić tylko w wierszu 3 – „Zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi”.

Sporządzając sprawozdanie, należy mieć na uwadze następującą zależność danych z działu 1 (osobozagrożenia) i działu 2 (osoby zagrożone), a mianowicie: jeśli dział 2 wiersz 1 rubryka 1 $\neq$ 0 to dział 1 wiersz 1 rubryka 5 $\neq$ 0 i dział 1 wiersz 1 rubryka 5 $\geq$ dział 2 wiersz 1 rubryka 1, jeśli dział 2 wiersz 2 rubryka 1 $\neq$ 0, to dział 1 wiersz 18 rubryka 5 $\neq$ 0 i dział 1 wiersz 18 rubryka 5 $\geq$ dział 2 wiersz 2 rubryka 1, jeśli dział 2 wiersz 3 rubryka 1 $\neq$ 0, to dział 1 wiersz 22 rubryka 5 $\neq$ 0 i dział 1 wiersz 22 rubryka 5 $\geq$ dział 2 wiersz 3 rubryka 1, jeśli dział 2 wiersz 1 rubryka 1 = dział 2 wiersz 1 rubryka 3 i dział 2 wiersz 2 rubryka 1 = dział 2 wiersz 2 rubryka 3 i dział 2 wiersz 3 rubryka 1 = dział 2 wiersz 3 rubryka 3, to dział 2 wiersz 1 rubryka 1 + dział 2 wiersz 2 rubryka 1 + dział 2 wiersz 3 rubryka 1 = dział 1 wiersz 1 rubryka 5 + dział 1 wiersz 18 rubryka 5 + dział 1 wiersz 22 rubryka 5.

Dział 3.

W dziale tym należy wykazać liczbę stanowisk pracy, na których w roku sprawozdawczym przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego oraz wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe, a także liczbę osób zatrudnionych na tych stanowiskach.

Obowiązek oceny ryzyka zawodowego oraz dokumentowania tego ryzyka wynika z § 39 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. poz. 1650, z późn. zm.). Przyjęty w danym zakładzie pracy sposób oceny ryzyka oraz jego dokumentowania powinien być uzależniony w szczególności od wielkości zakładu pracy, rodzajów prac wykonywanych w tym zakładzie, czynników szkodliwych dla zdrowia i niebezpiecznych występujących w środowisku pracy oraz poziomu tych czynników. Przy przeprowadzaniu oceny ryzyka zaleca się korzystanie z Polskiej Normy PN-N-18002: 2011. *Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Ogólne wytyczne do oceny ryzyka zawodowego.*

W wierszu 1 – w rubryce 1 należy wykazać liczbę stanowisk pracy, na których w roku sprawozdawczym przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego, natomiast w rubryce 2 – liczbę osób zatrudnionych na wszystkich stanowiskach wykazanych w rubryce 1.

UWAGA: Jeśli w zakładzie pracy występują identyczne stanowiska pracy (na których wykonywane są takie same

zadania, w identycznych warunkach pracy) i ocenę ryzyka przeprowadzono na jednym z nich, uznając iż dotyczy ona wszystkich takich stanowisk – w sprawozdaniu należy wykazać wszystkie identyczne stanowiska, których dotyczy przeprowadzona ocena, oraz wszystkie osoby zatrudnione na tych stanowiskach.

W wierszu 2 w rubryce 1 należy wykazać liczbę stanowisk pracy, na których w roku sprawozdawczym wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe (bez względu na to, czy ocenę ryzyka na tych stanowiskach przeprowadzono w roku sprawozdawczym, czy w okresie poprzedzającym). **W rubryce 2 należy wykazać liczbę osób zatrudnionych na wszystkich stanowiskach wykazanych w rubryce 1.**

W wierszach 3 do 5 należy wykazać, na ilu stanowiskach i dla ilu osób (z wykazanych w wierszu 2) wyeliminowano lub ograniczono ryzyko poprzez zastosowanie odpowiednio środków:

- **technicznych,** np. zastosowano mechanizację lub automatyzację prac, zainstalowano skuteczną wentylację, urządzenia ochronne, zhermetyzowano proces technologiczny,
- **organizacyjnych,** np. zmieniono organizację pracy lub stanowiska pracy, wprowadzono przerwy w pracy, skrócono czas pracy na stanowiskach pracy, wprowadzono rotację na stanowiskach pracy,
- **ochrony indywidualnej.**

Jeżeli środki zastosowane do wyeliminowania ryzyka zawodowego stosuje się w kolejnych latach po przeprowadzeniu oceny ryzyka zawodowego, to należy je wykazywać każdego roku w przypadku, gdy są ponoszone na nie wydatki (np. zakup środków ochrony indywidualnej).

UWAGA: środków zastosowanych do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego nie należy sumować. **PRZYKŁAD:** jeżeli dla jednego pracownika zastosowano dla wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego kilka środków ochrony indywidualnej, w wierszu 5 rubryce 2 należy wpisać 1 (jeden pracownik), a nie sumę tych środków (np. rękawice ochronne i okulary ochronne).

Za **stanowisko pracy** uważa się miejsce, w którym pracownik wykonuje czynności zawodowe stale lub okresowo (PN-ISO 4225Ak:1999).

Ryzyko zawodowe powinno być oceniane zarówno na stanowiskach pracy stacjonarnych (stałych), jak i na niestacjonarnych (ruchomych).

W przypadku dokonania oceny ryzyka oraz jego wyeliminowania (ograniczenia) na stanowiskach stacjonarnych – w sprawozdaniu należy wykazać faktyczną liczbę stanowisk pracy i pracowników na nich zatrudnionych. Należy tu uwzględnić możliwe sytuacje, kiedy:

- na jednym stanowisku pracy pracuje jeden lub więcej pracowników – na jednej bądź więcej zmianach,
- jeden pracownik obsługuje kilka stanowisk stacjonarnych.

PRZYKŁAD: Jeżeli zakład pracy zatrudnia 6 stolarzy i ocena ryzyka zawodowego została przeprowadzona dla stanowiska stolarz to na formularzu należy wykazać 6 stanowisk pracy i 6 osób pracujących na tych stanowiskach. W przypadku pracy dwuzmianowej dla tych samych stolarzy wykazujemy 3 stanowiska i 6 osób.

W przypadku dokonania oceny ryzyka zawodowego oraz jego wyeliminowania (ograniczenia) na niestacjonarnym (ruchomym) stanowisku pracy, należy przyjąć, że jeden pracownik zatrudniony jest na jednym stanowisku pracy, bez względu na to, w ilu miejscach wykonuje pracę. Może to dotyczyć np. stanowisk konserwatora maszyn, elektromontera, hydraulika.

Dział 4.

W wierszu 1 należy podać liczbę osób korzystających z **posiłków profilaktycznych** wydanych na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. poz. 279).

W wierszu 2 należy podać liczbę osób korzystających z **napojów** w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów.

W wierszu 3 przez **inne środki odżywcze** rozumie się artykuły spożywcze, np. mleko, soki, owoce itp., przeznaczone na dożywianie pracowników w czasie pracy. Do środków odżywczych nie należy zaliczać wszelkiego rodzaju napojów chłodzących oraz przysługujących niektórym grupom pracowników deputatów żywnościowych.

W wierszu 4 należy podać liczbę osób otrzymujących **dotatki pieniężne**, wypłacone pracownikom wykonującym pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, szczególnie uciążliwych lub niebezpiecznych, jeżeli układy zbiorowe pracy lub porozumienie o wprowadzeniu zakładowego systemu wynagrodzeń przewidują możliwość ich wypłacenia.

W wierszu 5 w myśl art. 145 § 1 Kodeksu pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666) **skrócenie czasu pracy poniżej norm** określonych w art. 129 § 1 dla pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnie uciążliwych lub szczególnie szkodliwych dla zdrowia może polegać na ustanowieniu przerw w pracy wliczonych do czasu pracy albo na obniżeniu tych norm, a w przypadku pracy monotonnej lub pracy w ustalonym z góry tempie polega na wprowadzeniu przerw w pracy wliczonych do czasu pracy. Wykaz prac, o których mowa w art. 145 § 1 Kodeksu pracy, ustala pracodawca po konsultacji z pracownikami lub ich przedstawicielami w trybie i na zasadach określonych w art. 237^{11a} i art. 237^{13a} oraz po zasięgnięciu opinii lekarza sprawującego profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami.

W wierszu 6 przez „**dotatkowe urlopy**” należy rozumieć płatne urlopy dodatkowe wprowadzone odrębnymi przepisami dla poszczególnych grup pracowników z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych.

W wierszu 7 należy podać liczbę osób posiadających **uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach**, dające możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę, w tym również osoby, które skorzystały z takiej możliwości i powróciły do pracy na dowolne stanowisko (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. poz. 43, z późn. zm.).

Informacje powinny dotyczyć wyłącznie osób, które w danym roku sprawozdawczym posiadały takie uprawnienia (tzn. spełniały jednocześnie kryterium wieku i stażu) i w badanych miesiącach pracowały (tzn. w lipcu, grudniu).

Dział 5.

1. W dziale tym należy podać dane o odszkodowaniach (**wypłaconych przez ZUS**) zrealizowanych w roku sprawozdawczym, bez względu na datę i miejsce powstania uprawnienia.

2. **W wierszach 1 i 2 (dotyczących odszkodowań) należy uwzględnić:**

- 1) jednorazowe odszkodowanie – dla pracownika, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
- 2) jednorazowe odszkodowanie – dla członków rodziny zmarłego pracownika lub rencisty;
- 3) odszkodowanie za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy – dla pracownika lub dla członków jego rodziny.